

Леонід Кучма: "Хтось вважає, що головне в конституційній реформі - це максимально послабити Президента, зробити з нього маріонетку. Я з цим рішуче не згоден"

На думку голови держави, суть ефективної політичної системи - в існуванні балансу сил, який би не дозволяв учасникам політичного процесу взяти гору одного над іншим і змушував би їх домовлятися. Про це Леонід Кучма заявив в інтерв'ю газети "Факти" в ході якого прокоментував останні події в Грузії і процеси пов'язані з здійсненням конституційної реформи в Україні.

Як ви оцінюєте останні події в Грузії?

Сьогодні кілька десятків тисяч осіб вийшли на вулиці Тбілісі і висловили свою волю: вони хочуть, щоб президент пішов у відставку. А що про це думали ті, хто на вулиці не вийшов? Не знаю. І ніхто не знає. Їх не запитали.

Народ вправі змінювати своїх керівників. Це право зафіксоване будь-якою конституцією будь-якої демократичної країни. Але зрозуміло й інше: право змінювати своїх керівників належить народу, а не, як мовиться, "вулиці". І зміна влади має відбуватися за вільно висловленою волею народу. Без маніпуляцій, без втручання ззовні. А в Грузії, як сказав Шеварднадзе, без такого втручання не обійшлося.

...Якби в Грузії не діяли політичні партії, не було б свободи опозиційної діяльності, не було виборів, тоді, можливо, варто було б сказати: "У людей не було іншого виходу". Але в Грузії всі ці механізми, як ми знаємо, діяли, нехай і не ідеально. За таких умов, мені здається, більш переважним є конституційний шлях.

...Громадяни Грузії повинні самі вибрати, кому бути їхнім президентом.

А нам залишається лише сподіватися, що вони не помиляться у виборі й віддадуть владу в руки відповідальних людей. Бо - ви самі знаєте, скільки лиха вже зазнала ця країна за останні роки. Не дай Боже нікому. Я сподіваюся на краще.

Останні події показали, що процес трансформації в пострадянських країнах у кожній країні йде по-своєму. Він йде повільніше, ніж хотілося б. А квапити його не можна. Його темпи і характер у кожній країні свої, і визначаються конкретними умовами цієї країни. Там, де відбувається втручання, нехай із кращих міркувань, там народ припиняє сприймати нові форми як легітимні. З усіма наслідками, що звідси випливають.

...Мені здається, що якби Захід із такою ж наполегливістю всіма своїми інституціями сприяв інвестиціям в економіку, як він це робить "інвестиціями в демократію" пострадянських республік, то ситуація й у Грузії розвивалася б за зовсім іншим сценарієм. Прошу мене вибачити - побудувати демократичне суспільство на голодний шлунок дуже важко.

А що ви можете сказати про іншу "гарячу точку" - я маю на увазі Придністров'я?

Зараз уперше, зауважте, уперше більш, ніж за 10 років виникла можливість нарешті залагодити цей конфлікт. Росія запропонувала компромісний план. Обидві сторони - і молдавська влада, і Придністров'я - підтвердили, що такий план їм влаштує. І останньої миті вже не знаю, чи то сон поганий кишинівським керівникам приснився, чи то "вулиця" знову сказала своє слово, а може, й інші були причини, але керівництво Молдавії вирішило зачекати, подумати ще. У результаті - історичне примирення поки не відбулося.

Я схильний усе ж таки думати, що це тимчасово. Я, як і раніше, не бачу альтернативи плану федерації, який було погоджено минулого тижня (Україна, як ви знаєте, його підтримала). Я сподіваюся, що його все-таки вдасться прийняти.

Тепер, якщо можна, про конституційну реформу... що ж на Ваш погляд, у ній найважливіше?

Суть реформи (принаймні, так я її бачу) у двох речах. Одна - у створенні відповідального уряду: про це я говорив багато разів, не хочу повторюватися. А по-друге - установити такий порядок, щоб ні президент, ні парламент не могли "тиснути" один на одного. Тобто встановити розумну рівновагу політичних сил, щоб президент і парламент змушені були співпрацювати.

Підкреслюю - змушені. Не можна писати конституцію під "добраго царя" або під "хороший парламент". Я знаю, що багато хто сподівається чи то на те, що "от виберемо гарного президента, і усе піде на лад", чи навпаки "виберемо гарний парламент, і усе буде гаразд". Не вийде! Влада не повинна зосереджуватись тільки в одному органі, одна гілка влади повинна врівноважувати іншу.

...Я пропонував, як ви знаєте, одне рішення; зараз парламент дійшов до чогось іншого. Я, як і раніше, вважаю, що мій варіант був кращим. Але підтримую "проект-292". Той проект, під направленням якого до КС поставили підписи 292 депутати.

...Хто сьогодні в парламенті прямо виступає проти реформи? Майже немає таких. Тож більшість у триста голосів

створити можна, і навіть із запасом.

Адже той варіант закону про вибори, на якому зараз наполягає опозиція, - це таки спірний варіант. Я вже не говорю про те, що він "чисто" пропорційний, для "мажоритарщиків" не залишене нічого. Але гірше інше: якщо при цьому буде прийнята норма, за якою депутата можна вивести з парламенту просто за те, що він, скажімо, не подобається лідерові фракції (а так виходить за нинішнім проектом), тоді навіщо взагалі потрібні депутати? Давайте просто оберемо до парламенту 6 або 8 лідерів фракцій, віддамо їм голоси (стільки, скільки проголосувало за їхній список), а більше депутатів і не потрібно.

Ви звичайно розумієте, що я іронізую. Але ж і справді, якщо депутати - це лише "машини для голосування" за вказівкою лідерів фракцій, то незрозуміло, навіщо вони потрібні.

Та знайти компроміс, я думаю, можна й тут. Питання в тому, щоб зацікавлені сторони готові були йти на поступки, а не стояли на своєму на смерть.

І все ж таки, попри всі ці труднощі, я налаштований оптимістично - реформу буде реалізовано.

Панорама. - 2003. - 13 грудня. - С.1.